

Цикл уроків географії - 6 клас

Тема: ПРИРОДНІ КОМПЛЕКСИ. ГЕОГРАФІЧНА ОБОЛОНКА

Мета: узагальнити і систематизувати знання про особливості сфер Землі; формувати первинні уявлення про природні комплекси та географічну оболонку; ознайомити із закономірностями географічної оболонки; розвивати вміння учнів систематизувати і аналізувати знання і застосовувати їх на практиці; виховувати відповідальність за збереження цілісності географічної оболонки.

Обладнання: підручники, атласи, схема «Природний комплекс».

Тип уроку: засвоєння нових знань.

ХІД УРОКУ

I. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ МОМЕНТ

II. АКТУАЛІЗАЦІЯ ОПОРНИХ ЗНАНЬ І ВМІНЬ

Приєм «Бліцопитування»

Які оболонки Землі ви знаєте?

Наведіть приклади взаємодії земних оболонок між собою.

Приєм «Проблемне питання»

Доведіть, що будь – яка зміна одного з компонентів природного комплексу призводить до зміни інших компонентів, що зумовлює перетворення всього комплексу.

III. МОТИВАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТА ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Приєм «Гармонія живого і неживого»

У географічній оболонці, особливо біля поверхні Землі – трохи вище та трохи нижче від неї, життя проходить бурхливо. Рослини вбирають з повітря вуглекислий газ – за рік 650 млрд. т, з ґрунту – 5 млн. т азоту, 1 млрд. т фосфору та 10 – 15 млрд. т інших елементів. Рослини не тільки беруть, але й дають 350 млрд. т вільного кисню.

У результаті такого широкого обміну на нашій планеті щороку з'являється 380 млрд. т біологічної маси.

Невтомно і активно діють бактерії. Яких сила – силенна.: на гектарі поля, наприклад. Від 5 до 15 т, тут же живуть і тварини.

У природі все у взаємозв'язку, взаємодії, вічному обміні. Кожен вносить те, чим багатий, і забирає йому належне. Цей світ – світ руху та оновлення.

Сьогодні на уроці ви дізнаєтеся про те, як важливо людині знати закони природи та вміти прогнозувати будь-які зміни у ній унаслідок своєї господарської діяльності.

IV. ВИВЧЕННЯ НОВОГО МАТЕРІАЛУ

1. Поняття про природні компоненти та природний комплекс (аналіз схеми «Природний комплекс»)

Природний комплекс — сполучення компонентів (складових частин) природи, які взаємодіють між собою й утворюють єдину систему. До компонентів природного комплексу належать повітря атмосфери, води гідросфери, рельєф і гірські породи літосфери, ґрунти й живі організми.

Подорож у слово

Слово *комплекс* перекладається з латинської як *поєднання* й означає *сукупність складників*, що становлять єдине ціле.

Слово *компонент* у перекладі з латинської означає *складник, частина* чогось.

Висновок 1. У природі все взаємопов'язане. При зміні одного компоненту природного комплексу змінюється весь природний комплекс.

Приєм «Географічний практикум»

Завдання. Охарактеризуйте місцевий природний комплекс, заповніть таблицю.

ХАРАКТЕРИСТИКА МІСЦЕВОГО ПРИРОДНОГО КОМПЛЕКСУ

План характеристики природного комплексу	Відповіді
Назва природного комплексу	
Розташування щодо школи	
Гірські породи, з яких складена поверхня	
Форми рельєфу	
Тип ґрунтів	
Представники рослинності	
Представники тваринного світу	
Як людина використовує цей природний комплекс	

2. Формування поняття «географічна оболонка»

Географічна оболонка — цілісна і безперервна оболонка Землі, що включає в себе нижню частину атмосфери, верхню — літосфери, усю гідросферу і всю біосферу.

Потужність географічної оболонки становить близько 40 км, однак цей найтонший шар (1 % від усього об'єму Землі), на думку вчених, є найбільш складно улаштованою частиною нашої планети.

Складання в зошитах рисунка-схеми

Мал. 132. Межі географічної оболонки

Висновок 2. Усі оболонки взаємодіють між собою та проникають одна в одну, утворюючи географічну оболонку. Географічна оболонка є найбільшим природним комплексом Землі.

Мал. 134. Взаємозв'язок компонентів природи

3. Закономірності географічної оболонки

Прийом «Учитель — учень» (робота в парах з текстом підручника)

Цілісність — найважливіша географічна закономірність, заснована на тісному взаємозв'язку і взаємозалежності компонентів географічної оболонки. Зміна одного компонента неминуче приводить до зміни інших і географічної оболонки зокрема. Наприклад: вирубування лісу призводить до зниження рівня підземних вод, зміни умов зволоження, теплового й вітрового режиму. Це, у свою чергу, викликає зміну ґрунтового і рослинного покриву, тваринного світу.

Ритмічність природних процесів — закономірна повторюваність у часі природних процесів і явищ у географічній оболонці.

Наприклад: добовий період обертання Землі навколо своєї осі та річний період обертання навколо Сонця, періоди гороутворення, що повторюються через тривалі проміжки, зміни сонячної активності та клімату, періоди спостереження і сон у живих організмів, і людини зокрема.

Висновок 3. Для географічної оболонки характерні загальні закономірності: цілісність, ритмічність. Цілісність географічної оболонки забезпечують кругообіги речовин та енергії.

V. ЗАКРІПЛЕННЯ ВИВЧЕНОГО МАТЕРІАЛУ

Скарбничка дослідника

Материк Африка - це природний комплекс. А пустеля Сахара в Африці – це також комплекс. Це тому, що її природа не подібна до природи інших частин Африки, наприклад до її лісів.

Люди – теж частина природи – займаються на цій планеті різними видами господарської діяльності. Вони добувають корисні копалини. Обробляють землю випасають худобу, будують електростанції. Види господарської діяльності, якими займаються люди на будь – якій території, залежать від природи цієї території.

Отже, господарська діяльність пов'язана з усіма елементами природи цієї території, тобто вона теж входить в комплекс. Тільки він уже буде називатися не природний, а природно – господарський.

Приєм «Географічний крос»

Найбільшим природним комплексом Землі є... (*географічна оболонка*).

Зміна одного з компонентів у географічній оболонці неминує спричиняє... (*зміну решти компонентів*).

Закономірна повторюваність природних процесів та явищ у часі називається... (*ритмічністю*).

Однією з головних сил, що змінюють географічну оболонку, сьогодні є... (*діяльність людини*).

Першоджерелом усіх природних процесів взаємодії оболонок Землі є... (*енергія Сонця*).

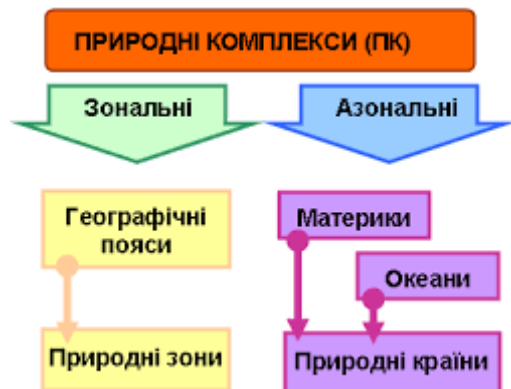
VI. ПІДСУМОК УРОКУ. РЕФЛЕКСІЯ

Заключне слово вчителя

Природний комплекс — це поєднання компонентів природи, що перебувають у взаємодії та утворюють нерозривну систему.

Найбільшим природним комплексом на Землі є географічна оболонка.

Важливими закономірностями географічної оболонки є цілісність і ритмічність.

VII. ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Опрацювати текст § 51 підручника Т.Г.Гільберг).